

УДК 903.1 (477.83/85) “-0”

В ПОШУКУ ІДЕНТИЧНОСТІ. ДО ПИТАННЯ ПРО ЕТНОТВОРЕННЯ  
НА ПОКУТТІ В І ТИС. ДО Р.Х. (частина 1)

В.С. Великочий

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

*У статті робиться спроба встановлення ходу, виокремлення закономірностей та особливостей етнотворчого процесу на Покутті, як складовій частині західноукраїнського ареалу формування сучасної української нації. Загальновідомою та загальновизнаною тезою є та, котра стверджує: сучасна українська літературна мова, яка утвердилася з початком ХХ ст., є результатом взаємодії двох її варіантів – західноукраїнського (мова творчості Івана Франка) та східноукраїнського (мова творів Тараса Шевченка). Виходячи з неї, природно вважати, що кожна з гілок українства мала свої особливості у розвитку, свою, властиву лише їй специфіку у різноманітних сферах життя: соціальній, культурній, етнічній, державно-політичній. Ставимо собі за мету висвітлити особливості етнічного розвитку населення Покуття періоду давньої історії, виявити його специфіку по відношенню до тієї частини українства, щодо якого Михайло Грушевський випрацював типову схему української історії.*

*Робиться спроба чи не вперше у вітчизняній історичній науці накласти відомі етнічні групи і спільноти на археологічні культури, які функціонували в однотипних хронологічних відтинках на території між верхніми течіями Дністра і Прута.*

**Ключові слова:** Прикарпаття, Покуття, культура Ноа, Гава-Голіградська, Зубрицька, Сабатинівська культури, неври, кельти, гали, кіммерійці, скіфи, етнотворення, етногенез, спадковість, національна ідентичність.

**Вступ.** Традицією європейського політичного буття з часу модерної історії

є бажання і потреба національної самоідентифікації. Не оминула ця традиція і українську націю. З другої половини ХІХ ст. її наукова і політична еліта, представники духовенства, інтелігенції інтенсивно намагаються і віднайти, і відновити своє коріння, визначитися з тим, які елементи етнічної мозаїки складають загальну картину українського етносу. В пошуку власної ідентичності вчені звертаються до різноманітних історичних, історіографічних, археологічних, етнографічних і т.п. джерел.

Метою цієї статті є спроба встановлення етнічно приналежності племен культур пізньої бронзи та раннього заліза на території Покуття.

Також ставимо собі за мету чи не вперше зробити спробу накладання в єдиних хронологічних межах відомих історичній науці з різних історичних джерел племен, що населяли Покуття з археологічними культурами, відомими на цих теренах, зафіксованими різними археологічними школами і напрямками. До аналізу залучаємо також частково так звані вторинні історичні джерела: фольклор, традиції, звичаї, мовні та стилістичні особливості.

**Огляд літератури.** Основою для написання розвідки є матеріали археологічних досліджень вітчизняних вчених Г. Смірної [17], Я. Пастернака [16], Й. Кобаля [10], Е. Балагурі [1], Л. Крушельницької [13], М. Бандрівського [2; 3], Д. Козака [11], про які мова йтиме нижче. Автори більшою, як наприклад М. Бандрівський та Д. Козак, чи меншою мірою приділяли увагу питанням етнічної приналежності племен тих культур, які були в полі зору їх дослідження. Віднайдений та введений ними в науковий обіг архео-

логічний матеріал є, вважаємо, одним з важливих елементів для формування етнічної картини регіону дослідження визначеного часового етапу – I тис. до н.е.

Основними територіальними межами розвідки є територія нинішнього Покуття – краю між Прутом і Дністром на території сьогоднішньої Івано-Франківської області. Це територія між останнім відтинком верхньої течії Дністра та верхів'їв річки Прут, що входить до так званого Галицького Подністер'я, знаходиться на Прикарпатті і межує власне з самими Українськими Карпатами.

Цілком усвідомлюємо, що писати про проблеми стародавньої історії України, хай і в контексті етнотворення, на базі археологічного матеріалу – справа невдячна. Притримуємося в цьому плані думки М. Грушевського, за яким: «ми повинні лишити археології те, що вона мусть і може нам дати – історію культури певної території; нехай вона се зробить свobodно, не в'язучись історичними відомостями, а з її поступами буде видно, що можна буде з неї витягнути для передісторичної етнографії. Не мучмо її на прокрустовім ложі наших історичних відомостей, не вибираймо з неї поодиноких подробиць, які здаються нам придатними для певних історично-етнографічних комбінацій. Вона повинна передовсім слідити культурні типи й явища для них самих» [4]. Жодною мірою не намагаючись «мучити археологію в прокрустовому ложі історії», зосередимося на історіографічних джерелах, що вийшли з під пера сучасних українських вчених у другій половині XX – на початку XXI ст.

Географічний чинник та історичний досвід приводить до висновку, що саме гірські і передгірські райони, як от Альпи, Баварське передгір'я, Приуралля, Тянь-Шань, Памір стають, як правило, вогнищами етнотворення. Саме на такого типу територіях відбуваються активні контакти представників різних етносів, взаємопроникнення культур, традицій,

взаємні асиміляційні процеси, які згодом можуть призвести, як правило, до появи якісно нового етнічного утворення, що може мати продовження в більш високій стадії розвитку самого етносу [5, с. 12].

Традиційно усталеною у вітчизняній історичній літературі є теза про те, що на території нинішніх Закарпаття та Прикарпаття з середини II тис. до Р.Х. поширюється Гава-Голіградська культура. Перша є більш, так би мовити, давньою, поширилася на Закарпаття з Панонської низовини, а вже звідти і на східний бік Карпат – нинішнє Покуття. На нашу думку, таке твердження вимагає певного уточнення і конкретизації.

Дані археологічних розвідок свідчать, що з XV ст. до Р.Х. на мапі Покуття починають активно ідентифікуватися племена культури Гава. Про тісні контакти представників цього (гавського) етносу з місцевими племенами свідчать знахідки скарбів бронзових казанів, виявлених головно на правому березі р.Дністер в районі нинішнього Покуття. Дослідники стверджують, що скарби бронзових казанів дністрянської групи у селах Волока, Кунисівці, Озеряни з'явилися у верхів'ях Дністра приблизно 1050/1020 – 950/920 рр. до н. е.) в ареалі культури Гава із Верхнього Потисся [10, с. 97].

Однак, на момент появи гавських племен на території Покуття, автентичними тут були племена іншої культури. Лише завдяки розвідкам Л. Крушельницької, М. Бандрівського та Д. Козака сучасна українська археологія прийшла до висновку, що вони належали до культури Ноа. Більше того, саме цим вченим вдалося аргументовано довести тезу про те, що на Покутті не відбулося одномоментної заміни одного етносу на інший, а між ними були встановлені досить глибокі і міцні зв'язки, мав місце широкий взаємопроникний міжетнічний діалог.

Загальновизнаним на сьогодні є також факт того, що етнічну приналежність культури Ноа встановити не має змоги.

Відомий український археолог Л. Крушельницька у своїй монографії, спеціально присвяченій цій культурі [13], теж, на жаль, не відповіла на це питання, хоча, зрештою, і не ставила перед собою таку мету. На думку вченої, ініціація культури Ноа могла відбутися вже в XIV ст. до Р. Х., а її повний період існування сягав XII ст. до Р. Х. (і навіть довше). Таким чином, акцентуємо увагу на тому, що, за Л. Крушельницькою, хронологічно культури Гава і Ноа існують майже одночасно, зокрема коли мова йде насамперед про їх верхню межу.

Водночас, вчена звертає особливу увагу на потужних зв'язках культури Ноа на землях України не тільки з гавськими племенами, але й з територією сабатинівської культури [9]. Йдеться не лише про становлення чи продовження тісних економічних, соціально-культурних, а й можливо – світоглядних, релігійних, культово-культурних та іншого типу зв'язків. Своєю чергою така система взаємовідносин могла призвести до більш тісного взаємозв'язку між племенами, аж до формування більш-менш стійкої протетнічної цілісності. Однак наявність лише археологічних джерел, вважаємо, є недостатньою для більш аргументованих і глибоких висновків. Іншими ж історичними джерелами сучасна наука якщо й володіє, то вивчила і ввела їх у науковий обіг відверто недостатньо.

Варта зазначити, що сабатинівську культуру сучасні українські вчені І. Черняков, М. Бандрівський ідентифікують значною мірою з киммерійця. «Територія поширення сабатинівської культури збігається, на думку І. Чернякова, – пише М. Бандрівський – з тими межами Киммерії, які окреслив Геродот: від гирла Дунаю до Північно-Західного Призов'я, включно з Кримом. На сьогодні відомо понад 1000 поселень сабатинівської культури з розвинутим глинобитним і кам'яним будівництвом, складним вуличним і «гніздовим» плануванням «міського» типу, великою кількістю знахідок скарбів і

бронзоліварних майстерень» [3, с. 86]. Сам М. Бандрівський вважає місцем осідку киммерійців і територію Середнього та Правобережного Подніпров'я, вказує на їх автохтонне походження з Чорноліської культури, а не приналежність до іраномовних племен [3, с. 79–81].

Вважаємо, що численні факти взаємодії племен культури Ноа і Сабатинівської, хоч безперечно і мали місце, все ж не означають їх етнічну ідентичність, а щонайбільше – спорідненість. Інакше численних відмінностей у матеріальній культурі між цими племенами не було б, а, отже – не було б потреби виокремлювати одну культуру від іншої. Хоч ще раз наголосимо на їх взаємозв'язках, взаємопроникненні, взаємозбагаченні.

На теренах майбутнього Покутя, як і на Прикарпатському Подністров'ї загалом контакти між племенами культур Ноа та Гава призвели, припускаємо, до появи в XI ст. до Р.Х. нового етносу, представники якого належали до культури Голіградів (с. Голігради, Заліщицького району Тернопільської обл., де вперше було виявлено поселення такого типу). Погоджуючись з М. Бандрівським, також вважаємо, що цей процес відбувся не одномоментно, а став результатом тривалих взаємодій і взаємовпливів. Вчений, зокрема, зазначає: «поява т.зв. культури Гава на Покутті, Придністровському Поділлі та в прилеглих районах не обов'язково мусіла мати раптовий характер, як це уявлялося до сьогодні. Судячи з усього, на цих землях не було одномоментної й швидкої «заміни» культури Ноа (чи культури білогрудівсько-сабатинівського типу) на ніби-то прийшлу з Верхнього Потисся уже остаточно сформовану культуру Гава. Цей процес був, мабуть, значно складнішим, різновекторним і тривав впродовж довшого часу». І далі автор продовжує: «Звичайно, впливи з горішнього Потисся з ареалу Гава були, але вони, як свідчать найновіші дослідження, у ранньогальштатській культурі Верхнього Придністров'я, не

переважали» [2, с. 132].

Таким чином, на Покутті, як у краї пограниччя, на межі періоду бронзи і заліза з'являється нова культура, яка, припускаємо сприяла появі і нового етносу. Ця Голіградська (в сучасній українській науковій літературі її часто ідентифікують як Гава-Голіградську культуру) існувала в XI–VII ст. до Р.Х., належала до культури Українського Гальштату.

Зауважимо і відзначимо, що на сьогодні у вітчизняній археологічній науці немає єдиного трактування як назви, так і самої культури. Так, вчені Г. Смирнова [17], Е. Балагурі [1] Й. Кобаль [10], зрештою, Л. Крушельницька в тій чи іншій інтерпретації послуговуються терміном «Гава-Голіградська культура». Інші дослідники, як от М. Бандрівський [2], схиляються до трактування культур Гава і Голіград як окремих. При цьому, як перші, так і другі відзначають факти тісної взаємодії племен обох культур. Результатом їх взаємних асиміляційних процесів стало формування своєрідних культур на Покутті пізнішого періоду, про які мова йтиме трохи згодом. Започаткував такий підхід в українській археологічній науці відомий вчений, беззаперечний авторитет в цій царині Ярослав Пастернак.

Так, ще у своєму габілітаційному викладі 1934 р. він висунув концепцією «культури Українського Гальштату». Її основу складали пам'ятки білогрудівського типу, до яких дослідник зарахував тоді пам'ятки культури Гава і Голіградської. Тобто, вчений ще в середині ХХ ст. виокремлював дві культури: Гава і Голіградську, відносячи їх до періоду Українського Гальштату.

Відомий сучасний український археолог М. Бандрівський, розвиваючи тезу Я. Пастернака, стверджує, що нещодавні розкопки Л. Крушельницької в с. Текучій на Косівщині та його біля м. Космача, а також їх обидвох на низці пам'яток Покуття (села Стецівка, Лосва, Чортовець та ін.) довели, що говорити про якусь

домінацію елементів Гава навіть у в ранньогавських комплексах Верхнього Придністер'я не можна [2, с. 131–132].

Виходячи з такої тези вченого, частково підсумовуючи наведені вище аргументи і тези, можемо припустити наступне.

По-перше, культура Гава була присутня як на Покутті, так і в Українському Передкарпатті.

По-друге, оскільки вона не була домінуючою, то найімовірніше не була місцевою, а радше прийшлою (по крайній мірі із Закарпаття, якщо не з теренів сучасної Угорщини – Панонської низовини). І до такого висновку сьогодні все більше схиляються українські археологи. Однак чітко прослідковується, що представники цієї культури брали участь у взаємовідносинах і взаємозбагаченні з культурою місцевою. Матеріальних залишків цієї, автохтонної культури археологи знаходять значно більше, ніж гавської, що власне і дає підстави вважати місцеву домінуючою. Мова йде про так звану культуру Ноа чи культуру білогрудівсько-сабатинівського типу.

По-третє, результатом взаємодії племен культур Гава і Ноа, вважаємо, стала поява на мапі Прикарпатського Подністер'я і Покуття зокрема нової культури, навіть - культурної спільності, складової культури Українського Гальштату – Голіградської культури.

Постає закономірне питання: чи слід вважати культуру Голіград не лише місцевою, а й автохтонною на землях майбутнього Покуття? З точки зору археології встановлено, що в культурі Голіград до певної міри збережена тяглість у предметах вжитку, побуту, побудові жител, елементах культу і вірування від племен попередньої місцевої культури Ноа. Тому ймовірно вважати цю культуру автохтонною.

Тобто, Покуття на рубежі II–I тис. до н.е. стає центром виникнення нової археологічної культури, можливо - нового етнічного організму, відмінного від того,

що розвивався від лівого берега Дністра і до Дніпра (Чорноліська культура) – племен Голіградської культури. При цьому, як це часто траплялося в часи бронзи чи заліза, і культура Гава, і Голіград, і Чорноліська культура складала єдину (за матеріальними ознаками) культуру Українського Гальштату. Часто культуру Гава і Голіград вважають за своїм етнічним походженням фракійськими [15].

М. Бандрівський, намагаючись накласти археологічні культури рубежу II–I тис. до Р.Х. – першої чверті I тис. до н.е. припускає, що Голіградська культура входила до складу так званої Невриди, а племена цієї культури були складовою частиною племен неврів. Отже, можемо припустити, що частина племен неврів виникла і розвивалася з Покуття, а за своїм етнічним походженням вони теж відносяться до фракійських племен (?). Одразу зауважимо, що етнічну приналежність неврів на сьогодні встановити достеменно ще не вдалося.

Неврів описував ще свого часу «батько історії» Геродот. Він, хоч ніколи тут не бував, досить яскраво змалював місцеві традиції та звичаї, побут і заняття неврів. Загалом Україні, тобто території, на якій сьогодні розташована Україна, Геродот присвятив повністю четверту з дев'яти книг і частково – першу. Звичайно, про Покуття Геродот писати не міг. Однак, писав про землі, на яких згодом цей край постане. Ось як власне про них, про їх населення оповідав «батько історії»: «Наступна ріка на схід від Пиретусу (р. Прут) є Тірас (р. Дністер), який тече з півночі на південь та бере свій початок із великого озера і служить межею між неврами та скитами-хліборобами» [6, с. 62].

Таким чином, як давні, так і сучасні вчені однозначно приходять до висновку, що територія між ріками Прут і Дністер є тією, на якій замешкували неври – сучасники киммерійців і скіфів. Правда, ідентифікувати неврів з племенами Голіградської культури, по крайній мірі

– як їх спадкоємцями – не спромоглися до нині сучасні українські археологи. Те ж стосується власне і тези про часткове походження Голіградської культури від культури Гава (вперше досить чітко так поставив питання, вважаємо лише зовсім недавно М. Бандрівський).

Цікавим є ще один факт. Геродот пише, що Дністер – Тірас витікає з великого озера. В сьогоденній науці утвердилося розуміння цієї території, як Волині з її багатючими озерами. Однак, дозволимо собі навести два контраргументи. По-перше, Дністер бере свій початок поблизу м. Стрий, що за 100 км від північно-східних кордонів Покуття. Нинішні волинські озера знаходяться значно далі. По-друге. Дослідження івано-франківського археолога Б. Томенчука доводять, що на території власне північно-західного і центрального Покуття в давнину існувало чимале озеро, яке автор сміливо називає Покутським морем. Ймовірно, що Дністер, впадаючи в нього, згодом витікав, пливучи вже знайомим сьогодні нам руслом. Це створювало враження витоку Дністра з цього озера. Отже, цілком ймовірно припустити, що геродотове озеро, з якого витікав Тірас – Покутське море, яке стояло на шляху течії сучасного Дністра.

Про участь неврів у етногенезі західної гілки сучасних українців говорить ряд, так би мовити непрямих фактів. Лише про один з них, враховуючи масштаби цього дослідження. Сам Геродот пише про дивні звичаї неврів. «З чуток мені здається, що ці люди практикують магію. Наведу я розповідь і скитів, і тих греків, що живуть у Скитії: «Один раз на рік кожен невр перевертається у вовка на кілька днів, а потім знову стає людиною». Я цьому не вірю, – каже Геродот – але всі кажуть це, навіть присягаючи, що це правда» [6, с. 94]. Відомо, що найміцнішою скарбницею народної пам'яті є фольклор. В даному випадку – казки. Саме в казках Покуття і Закарпаття – території культур Гава і Голіград – є чимало

сюжетів, пов'язаних із перевертнями, так званими песиголовцями тощо. Відомою у різних інтерпретаціях є і казка про сірого вовка, який розмовляє, думає, хитрує, допомагає царевичу здобути в різних країнах неймовірні дари, навіть повертає останнього від смерті до життя [8; 12].

Тяглисть традицій, міфів, легенд не залежно від сьогочасної самоідентифікації є ознакою багатовікової етнічної заглибленості. Маємо на увазі той факт, що такими ж властивостями перевертається на вовка, як і оголяється під час ведення військових дій, показуючи свою зухвалість щодо смерті, розмальовувати обличчя татуюванням синього кольору володіли кельти. Цей етнос теж був неоднорідний і складався щонайменше з кількох десятків різних племен. Його поява на Покутті, а звідти і на Правобережній Україні, стала можливою в результаті міграційних процесів.

За офіційно прийнятою у науковому середовищі теорією, племена кельтів формувалися на території Чехії й Австрії і звідти почали у VIII–VII ст. до н.е. проникати до Франції, на Британські острови і Піренейський півострів. Їхньою вторинною батьківщиною, де етнос зміцнів і набув своїх класичних рис, стали землі Східної Франції і Південної Німеччини. Звідти на зламі V–IV ст. до н.е. почалася масова міграція, у ході якої освоювалися все нові краї: – Закарпаття, Прикарпаття, Покуття (с. Бовшів, 11 км від сучасного Галича середина II ст. до н.е. – друга чверть I ст. до н.е.), Північна Буковина. Отже, кельти – прийшлий етнос на українських землях, в тому числі і на Покутті [7]. Такий постулат утвердився і в сучасній українській археології. Є тенденція до його утвердження загалом в науці історичній.

Однак, дозволимо собі висловити сумніви щодо його безумовної істинності. Так, загальновідомим є той факт, що наявність подібних матеріальних залишків у культурах різних періодів може бути свідченням їх спорідненості, по-

ходження однієї культури з іншої, їх генетичного тягlosti. Звідси можемо припустити, що у формуванні кельтського етносу в часи його зародження могли брати участь і ті племена, що проживали на території Верхнього Подністер'я. Так, ще в останній чверті II тисячоліття до н.е. племена культури Ноа використовували втульчаті двобокі гострі бронзові сокири, більш відомих згодом, як кельти [14]. Зброю такого типу використовували і племена Голіградської культури, інші місцеві племена Галицького Подністер'я й Північної Буковини. Безумовно, припущення про часткове місцеве походження кельтського етносу вимагатиме наступного фактологічного підтвердження і не є безсумнівним. Однак, на нашу думку, цілком має право на життя.

Правда, на галицькому Подністер'ї їх називали галлами (в перекладі зі старофранцузької «гали» – воїни, тобто найбільш войовничі племена кельтів, ті що несли прикордонну військову службу на рубежах володінь кельтів). А той факт, що і етнос кельтів перейняв ряд притаманних місцевим мешканцям традицій, є свідченням обопільного впливу асиміляційних процесів.

Важливим, на нашу думку, є з'ясувати взаємодію галів-кельтів з місцевими племенами, які чисельно (але не етнополітично) займали домінуюче становище в краї і належали до наступних археологічних культур: Зарубинецької, Зубрицької, Карпатських курганів, Латенської, Липицької, Пеньківської, Понешти-Лукашівської, Пшеворської, Черняхівської, Чорноліської.

### Література

1. Балагури Э. Исследование памятников поздней бронзы – раннежелезного века на Закарпатье в 1966–1967 гг. / Э. Балагури // Археологические исследования. – Вип. 2. – С. 105–107.

2. Бандрівський М. Етнокультурна ситуація на заході України у постгавський час : Голіградська культура й пам'ятки Латорицької групи (проблеми хронології й періодиза-

ції) / М. Бандрівський // Мат. і досл. з археології Прикарпаття і Волині. 2008. – Вип 12. – С. 127–161.

3. Бандрівський Микола. Сучасне розуміння «скіфського» і проблема етно-культурної приналежності носіїв Середньодністровської групи / М. Бандрівський // Мат. і досл. з археології Прикарпаття і Волині. – 2007. – Вип. 11. – С. 77–100.

4. Грушевський М. Етнографічні категорії й культурно-археологічні типи в сучасних студіях Східної Європи [Електронний ресурс] / М. Грушевський. – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/hrs/hrs04.htm>.

5. Дністрянський М.С. Етнологія України : Навч. посібник / М.С. Дністрянський. – Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 232 с.

6. Історія України написана у V ст. до нашої ери Геродотом / [перекл. Спаско С.К.]. – К. : ФОРМ Стебляк О.М., 2012. – 144 с.

7. Казакевич Г.М. Кельти на землях України (III – I ст. до н. е.) / Г.М. Казакевич // Історичний журнал. – 2006. – № 4. – С. 22–31.

8. Казки одного села / [Запис тестів, післямови та примітки П.В.Лінтура] / [Упор. : Ю.Д. Турияниця]. – Ужгород : Карпати, 1979. – 368 с.

9. Клосінська Е.М. Л. Крушельницька. Культура Ноа на землях України Львів. – 2006. – 160 с., 56 рис., 19 фото, резюме німецькою мовою, бібліографія) / Е.М. Клосінська // Археологія. – 2008. – № 2. – С. 93–96.

10. Кобаль Й. Бронзові казани у верхів'ї Дністра / Й. Кобаль // Мат. і досл. з археології Прикарпаття і Волині. – 2006. – № 10. – С. 92–99.

11. Козак Д. Етнокультурні процеси на теренах українського Подністров'я в першій половині I тис. до н.е. / Д. Козак // Археологічні дослідження Львівського університету. – 2006. – Вип. 9. – С. 211–234.

12. Кольберг О. Казки Покуття / О. Кольберг / [Упор., підготов. текстів, вступна стаття, прим. та слов. І.В.Хланти]. – Ужгород : Карпати, 1990. – 327 с.

13. Крушельницька Л. Культура Ноа на землях України / Л. Крушельницька. – Львів. – 2006. – 160 с.

14. Культура Ноа [Електронний ресурс] // Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу : [https://uk.wikipedia.org/wiki/Культура\\_Ноа](https://uk.wikipedia.org/wiki/Культура_Ноа).

15. Культура фракійського Гальштату [Електронний ресурс] // Україна: хронологія розвитку : Енциклопедичне видання видання у 6-ти томах. – Режим доступу: <http://www.litopys.com.ua/encyclopedia/luzhitska-visotska-kizil-kobinska-/kultura-frac-yskogo-galshtatu/>.

16. Пастернак Я. Коротка археологія західноукраїнських земель / Я. Пастернак. – Львів, 1932. – 130 с.

17. Смірнова Г. Населення Східних Карпат в епоху раннього гальштату / Г. Смірнова // Населення Українських Карпат. – Ужгород, 1972 – С. 96–97.

**Velykochyy V.S. IN THE SEARCH FOR IDENTITY. THE ISSUE OF FORMING NATION IN POKUTTYA IN THE FIRST MILLENNIUM BC.** *In the article is given a short to identify the course, patterns and features of ethnocreation Pokuttya process as part of the Western Ukraine Range formation of the modern Ukrainian nation. There is a wellknown and generally accepted thesis: modern Ukrainian literary language, which established the beginning of the twentieth century, is the result of interaction between two options - Western (language works of Ivan Franko) and East (language of Taras Shevchenko). Therefore it is natural to assume that each of the branches of Ukrainians had its peculiarities in development, its inherent only to its specificity in various areas of life: social, cultural, ethnic, and political parts. The author of the article aims to highlight the features of the ethnic population Pokuttya period of ancient history, identify its specificity in relation to the part of Ukrainians, for which M. Hrushevskyy developed the typical scheme of Ukrainian history.*

*The article attempts, for the first time in the national historical science, to impose well known ethnic groups and communities on the archaeological cultures that operate in similar chronological intervals in the area between the upper course of the Dniester and Prut.*

**Keywords:** Prycarpathian, Pokuttya, Noah culture, Gava-Holihradka, Zubrytska,

*Sabatynivska culture, Nevry, Celts, Gals, Cimmerians, Scythians, etnocreation, entnoheneza, heredity, national identity.*

*следственность, национальная идентичность.*

**Великочий В.С. В ПОИСКА ИДЕНТИЧНОСТИ. К ВОПРОСУ ОБ ЭТНООБРАЗОВАНИИ НА ПОКУТЬЕ В I ТЫС. ДО Р.Х. (часть 1).** В статье делается попытка установления хода, выделение закономерностей и особенностей этнотворческого процесса на Покутье как составляющей части западноукраинского ареала формирования современной украинской нации. Общеизвестным и общепризнанным тезисом является утверждение, что современный украинский литературный язык, который утвердился с началом XX в., является результатом взаимодействия двух его вариантов – западноукраинского (речь произведений Ивана Франко) и восточноукраинского (речь произведений Тараса Шевченко). Исходя из этого, естественно считать, что каждая из ветвей украинства имела свои особенности в развитии, свою, присущую только ей специфику в различных сферах жизни: социальной, культурной, этнической, государственно-политической. Ставим себе цель проанализировать особенности этнического развития населения Покутья периода древней истории, выявить его специфику по отношению к той части украинства, относительно которого Михаил Грушевский выработал типичную схему украинской истории.

Едва ли не впервые в отечественной исторической науке делается попытка сопоставить известные этнические группы и сообщества с археологическими культурами, которые функционировали в однотипных хронологических отрезках на территории между верхними течениями Днестра и Прута.

**Ключевые слова:** Прикарпатье, Покутье, культура Ноа, Гава-Голиградская, Зубрицкая, Сабатиновская культуры, невры, кельты, галлы, киммерийцы, скифы, этнообразование, этногенез, на-